

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชน ของเทศบาลนครนครราชสีมา

BUDDHIST INTEGRATION FOR STRENGTHENING POLITICAL CONSCIOUSNESS AMONG CITIZENS IN NAKHON RATCHASIMA TOWN MUNICIPALITY

บดินทร์ อิ่มหาญ และพระธรรมธรมณัส ชยปัญโญ

Bodin Imhan and Phra Thammathon Manat Chayapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: BodinImhan2566@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยการวิจัยเป็นแบบผสมวิธีดังนี้ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน โดยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.939 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$, S.D.=0.56) 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ 3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน เทศบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ให้มีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เทศบาลสื่อสารนโยบายและข้อมูลทางการเมืองด้วยภาษาที่ชัดเจนและเป็นมิตร 3) อุตถจริยา การช่วยเหลือกัน เทศบาลช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้สูงอายุหรือผู้พิการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ เทศบาลจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องทุกปี เผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางหลากหลาย

คำสำคัญ พุทธบูรณาการ; สร้างจิตสำนึก; การเมือง; ประชาชน

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the level of political consciousness enhancement among the citizens of Nakhon Ratchasima City Municipality; 2) to compare citizens' opinions regarding this enhancement based on personal factors; and 3) to propose a Buddhist integration approach to enhance political consciousness among the citizens of Nakhon Ratchasima City Municipality. A mixed-methods research design was employed. Quantitative data were collected from a sample of 379 individuals using a questionnaire with an overall reliability coefficient of 0.939; data analysis involved frequencies, percentages, means, standard deviations, and F-tests. Qualitative data were collected from nine key informants through interviews and analyzed using descriptive content analysis.

The research findings revealed that: 1. The overall level of political consciousness enhancement among the citizens of Nakhon Ratchasima City Municipality was moderate ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.56). 2. Comparisons of opinions regarding the enhancement of political consciousness based on personal factors showed no significant differences; thus, the research hypothesis was rejected. 3. A Buddhist integration approach to enhance political consciousness among the citizens of Nakhon Ratchasima City Municipality was proposed based on the *Sangahavatthu 4* (Virtues for Group Solidarity) principles, specifically *Dana* (giving, sacrifice, and sharing): the municipality allocates budgets to organize activities that promote political knowledge among the citizens. ...to participate in politics; 2) *Piyavaca* (Pleasant Speech): Speaking kindly to foster unity—the municipality communicates policies and political information using clear, friendly language; 3) *Atthacariya* (Beneficial Conduct): Helping one another—the municipality facilitates the participation of the elderly and persons with disabilities in the electoral process; 4) *Samanattata* (Impartiality/Consistency): Being consistent—the municipality organizes activities to promote political participation annually and consistently disseminates political information through various channels.

Keywords: Buddhist Integration; Raising Awareness; Politics; Citizens.

บทนำ

จิตสำนึกทางการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะสะท้อนถึงความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ และการตระหนักรู้ของประชาชนที่มีต่อการเมือง การปกครอง และสถาบันทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จิตสำนึกทางการเมืองจึงมิได้หมายถึงเพียงการรับรู้ข่าวสารหรือความรู้เกี่ยวกับการเมืองเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความสนใจ การมีส่วนร่วม ความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การเคารพกฎหมายและเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนความรับผิดชอบต่อประโยชน์ส่วนรวม (สุทธิโชติ รัตนแสงเสถียร, 2553) จิตสำนึกดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองและเป็นพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย หากประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของเสรีภาพ ความเสมอภาค ความยุติธรรม หลักนิติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ย่อมเอื้อต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ทั้งการเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถามต่อการใช้อำนาจ การติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และการเสนอแนะทางพัฒนาสังคม (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2546) ดังนั้น การพัฒนาประชาธิปไตยจึงไม่อาจอาศัยเพียงรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือสถาบันทางการเมือง แต่จำเป็นต้องพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ความตื่นตัว และสามารถใช้สิทธิทางการเมืองอย่างรับผิดชอบ โดยเฉพาะการส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมตรวจสอบนโยบายสาธารณะ อันจะนำไปสู่การสร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2556)

การพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองยังเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากประชาชนบางส่วนอาจยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนในฐานะพลเมือง รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอุปถัมภ์ การสื่อสารข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน และการขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองผ่านครอบครัว สถานศึกษา สื่อมวลชน ชุมชน และกิจกรรมสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนสามารถวิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ยอมรับความแตกต่างทางความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2560) สำหรับเทศบาลนคร นครราชสีมา ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่และเป็นศูนย์กลางสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ติดตามการดำเนินงาน และตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้โดยตรง โดยเฉพาะสังคมหวัด 4 ได้แก่ ทาน ปิยาวาจา อัตถจริยา และสมานตตตมา มาประยุกต์ใช้ สามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล การสื่อสารด้วยความสุจริต และสร้างสรรค์ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/256) การช่วยเหลือเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างเสมอภาค ซึ่งอาจนำไปสู่การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่มุ่งประโยชน์สาธารณะ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ลดความขัดแย้ง และสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น (พัชรสิโรต, 2555)

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งมีคุณค่าทางจริยธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ ให้เข้ากับกระบวนการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระดับท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ และบทบาทของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมและการเมืองภายในชุมชนของตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้การแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1) ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหญ่ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จำนวน 7,112 คน (เทศบาลนครนครราชสีมา, 2568)

2.2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากประชากรในพื้นที่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 379 คน

2.3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้ทรงคุณวุฒิจากความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแบบเจาะจง จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานทางด้านพระพุทธศาสนา 2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3) ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ และ 4) กลุ่มประชาชน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสุจริต 3, และ 3. แบบสอบถามเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิงเคิร์ต (Likert, R., 1967) แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูปหรือคน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item Objective Congruence = IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.60 ขึ้นไป แสดงว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยได้

3.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไปที่กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 379 ชุด ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสองถาม 100% และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์

4.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ ทำการกำหนดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1) การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง และการวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ดังตารางที่ 1

(n=398)

การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของ เทศบาลนครนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีความสามารถในการปกครองตนเอง	3.49	0.45	ปานกลาง
2. ด้านการมีส่วนร่วม	3.54	0.71	มาก
3. ด้านการมีความสามัคคี	3.35	0.52	ปานกลาง
4. ด้านการมีระเบียบทางสังคม	3.48	0.57	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.47	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$, S.D.=0.56) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 3.54$, S.D.=0.71) รองลงมาคือ ด้านการมีความสามารถในการปกครองตนเอง ($\bar{x} = 3.49$, S.D.=0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีความสามัคคี ($\bar{x} = 3.35$, S.D.=0.52) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล ดังตารางที่ 2

สมมติฐานที่	t	F	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน	-	1.267	0.283	-	✓
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา แตกต่างกัน	-	1.114	0.236	-	✓
สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน	-	0.855	0.426	-	✓
สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน	-	2.238	0.108	-	✓
สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน	-	1.126	0.224	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การพุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน การให้ การเสียสละ การแบ่งปัน เทศบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน สนับสนุนทรัพยากรแก่ชุมชนในการจัดเวทีแสดงความคิดเห็นทางการเมืองให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางให้สามารถเข้าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ปิยวาจา การพูดดีต่อกันให้เกิดความสามัคคี เทศบาลสื่อสารนโยบายและข้อมูลทางการเมืองด้วยภาษาที่ชัดเจนและเป็นมิตร จัดเวทีให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยด้วยความเคารพ ใช้ภาษาสุภาพและสร้างสรรค์ในการรณรงค์เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง 3) อัตถจริยา การช่วยเหลือกัน เทศบาลช่วยเหลือในการจัดการพื้นที่หรือเวทีสำหรับประชาชนแสดงออกทางการเมือง อำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้สูงอายุหรือผู้พิการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ส่งเสริมการร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อจัดอบรมความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน 4) สมานัตตตา การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ เทศบาลจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องทุกปี เผยแพร่ข้อมูลทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอผ่านช่องทางหลากหลาย ดำเนินงานตามหลักความยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติทางการเมือง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการปกครองตนเอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ระดับการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนว่าแม้ประชาชนจะมีความตื่นตัวทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ยังต้องการการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ภาพรวมของจิตสำนึกทางการเมืองยังไม่สูงมากนัก ส่งผลให้ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมบัติ ธนบุญญ (ฉลองนิติดีกุล) (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขวงศักดิ์ เอี่ยมสำอางค์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง” ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ฤทัยรัตน์ สุพษณานัย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง” ผลการวิจัยพบว่า จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะ นโยบายและกิจกรรมของเทศบาลที่มุ่งส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองมักเป็นรูปแบบเดียวกันสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม ไม่ได้จำแนกตามเพศ ช่วงวัย หรือรายได้ จึงทำให้ทุกกลุ่มได้รับประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันและมีระดับการรับรู้คล้ายคลึงกัน ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากเทศบาลในลักษณะที่เท่าเทียม เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การจัดเวทีชุมชน หรือการสื่อสารสาธารณะรูปแบบต่าง ๆ ส่งผลให้ความเข้าใจทางการเมืองไม่ได้แตกต่างกันอย่างชัดเจนตามปัจจัยส่วนบุคคล เทศบาลนครราชสีมา โครงสร้างสังคมเมืองเอื้อต่อการเข้าถึงบริการภาครัฐอย่างทั่วถึง ทำให้บทบาทของเทศบาลในการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรกร ละออศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แตกต่างสอดคล้องกับงานวิจัยของ ในการส่งเสริมหลักความเสมอภาค ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เชษฐา ทรัพย์เย็น (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การปกครองตนเองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาสังคม” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาสังคมจังหวัดสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานทุกข้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม) (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ มีจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

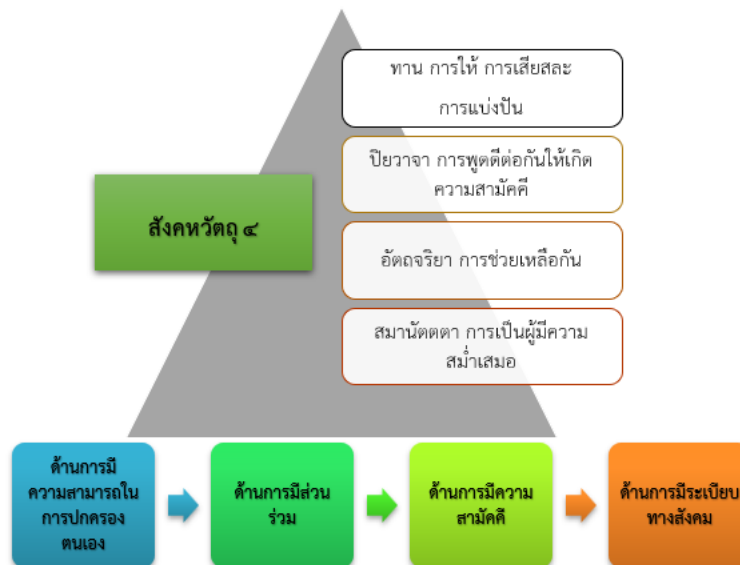
3. พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

พุทธบูรณาการเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองให้แก่ประชาชนของเทศบาลนครราชสีมา โดยหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ที่ช่วยส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาชนให้เกิดความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ที่เป็นเช่นนี้

เพราะ สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งล้วนเป็นพฤติกรรมที่ทำให้ชุมชนเกิดความผูกพัน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มพลังการมีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อเทศบาลนำหลักธรรมเหล่านี้มาใช้ในการบริการประชาชน การสื่อสาร การให้ข้อมูล และการบริหารกิจการบ้านเมือง จึงทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา กุเวระไตรย์ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมบทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) ด้านทาน (การให้) โดยสตรีในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา รู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันเพื่อส่วนรวมอย่างเหมาะสม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน 2) ด้าน ปิยวาจา (การพูดจาอ่อนหวาน) สตรีมีวาจาที่สุภาพ ไพเราะ อ่อนน้อม ถ่อมตน อ่อนหวาน จริใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) ด้านอตถจริยา (การช่วยเหลือกัน) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยรู้จักและปฏิบัติตนในการทำประโยชน์ต่อ ด้วยความเต็มใจ ไม่เกียจงาน หรือเลื่องงาน 4) ด้านสมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสม) สตรีมีการประพฤติปฏิบัติ โดยต้องเป็นผู้ที่ครองตน วางตนให้มีความเหมาะสม ถูกกาลเทศะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศิษฐพงษ์ วชิรญาณ (อพรรัมย์) (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1) ด้านทาน มีการบริจาคสิ่งของหรือให้ทานและความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการความช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก 2) ด้านปิยวาจา ใช้วาจาอย่างสุภาพและเหมาะสมด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน ด้วยความจริงใจ มีเหตุผล เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน 3) ด้านอตถจริยา การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสียสละไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เป็นการบำเพ็ญกุศลบารมีให้แกประชาชน และ 4) ด้านสมานัตตตา การปฏิบัติงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้กับประชาชนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ด้วยความจริงใจเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากผู้นำที่ดีต้องมีสติ นิ่ง สุขุมเพื่อหาวิธีแก้ไข แล้วจัดการกับปัญหาต่าง ๆ มีใจเป็นกลางไม่ลำเอียงไปในทางที่ผิดหรือเห็นชอบต่อสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครนครราชสีมา มุ่งพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยบูรณาการหลักสภพที่ 4 ได้แก่ ทาน ส่งเสริมการเสียสละและการแบ่งปันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ปิยวาจา ส่งเสริมการสื่อสารอย่างสุภาพและสร้างสรรค์ อติถจริยา ส่งเสริมการช่วยเหลือและร่วมกิจกรรมสาธารณะ และสมานัตตตา ส่งเสริมความเสมอภาคและการยอมรับความแตกต่าง นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาความสามารถในการปกครองตนเอง การเรียนรู้สิทธิและหน้าที่ การมีส่วนร่วมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการดำเนินงานของท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างสามัคคีและความไว้วางใจในชุมชน ควบคู่กับการปลูกฝังระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย แนวทางดังกล่าวช่วยให้ประชาชนเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เคารพความคิดเห็นที่หลากหลาย และร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสันติ โปร่งใส และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นวาระสำคัญของเทศบาลเพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นบนพื้นฐานของการให้ การพุดจาติ การช่วยเหลือกัน และการปฏิบัติอย่างเสมอภาค

2) เทศบาลควรพัฒนานโยบายเปิดพื้นที่สาธารณะอย่างต่อเนื่องสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของประชาชนเวทีประชาคมประจำไตรมาส เวทีระดมสมอง และเวทีรับฟังความคิดเห็นเชิงนโยบาย

3) เทศบาลควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการสร้างร่วมมือข้ามกลุ่มในชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูล

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลควรจัดโครงการฝึกอบรมการสื่อสารเชิงพุทธให้แก่เจ้าหน้าที่เทศบาลโดยเน้นการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ติดต่อประชาชนเพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจ

2) เทศบาลควรพัฒนากิจกรรมสานเสวนาชุมชน ใช้รูปแบบสนทนาเชิงสันติ วงกลมสนทนา หรือ เวทีสะท้อนปัญหา เพื่อให้ทุกกลุ่มในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียม

3) เทศบาลควรสร้างเครือข่ายประชาชนอาสา ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเทศบาลและครัวเรือนในแต่ละพื้นที่ เพื่อกระจายข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นได้รวดเร็วและทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

จิตรกร ละออศรี. (2564). การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เชวงศักดิ์ เอี่ยมสำอางค์. (2566). การส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของเยาวชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เชษฐา ทรัพย์เย็น. (2560). การปกครองตนเองผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการมีจิตสำนึกประชาธิปไตยของประชาสังคม. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(1), 153-159.

ญาณิศา กุเวอร์ไตรย์. (2566). บทบาทของสตรีในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา. วิชานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เทศบาลนครนครราชสีมา. (11 มกราคม 2568). ข้อมูลชุมชนเทศบาลนครนครราชสีมา พ.ศ.2568. สืบค้นจาก <https://www.koracity.go.th/organiz-strupersonnel?dpm=3>

พระชินนพวงศ์ วชิรญาณ (อพรรัมย์). (2567). *การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปัญญา สุจิตโต (สีงาม). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมบัติ ธนปัญญา (ฉลองนิติกุล). (2566). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมจิตสำนึกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการ*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชร สีโรรส. (2555). *จิตสำนึกพลเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฤทัยรัตน์ สุพษณานัย. (2557). “จิตสำนึกทางการเมืองของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วรารักษ์ สามโกเศศ. (2546). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมชาย ปรีชาศิลปปะกุล. (2560). *ประชาธิปไตยในบริบทไทย*. เชียงใหม่: ศูนย์ศึกษาเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม.

สุทธิโชติ รัตนแสงเสถียร. (2553). *การสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/256.

อภิชาติ สลิตนิรามัย. (2556). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม : แนวคิดและการพัฒนาในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

Taro Yamane. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. Tokyo: Aoyama Gakuin University.